

Свобода доступу до книг (Законопроект № 1098, внесений до Сенату): поширені запитання

Зміст

1. Що передбачає Розділ 2 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?.....	2
2. Хто є особою, відповідальною за відбір або збереження бібліотечних матеріалів?.....	2
3. Які існують захищені категорії населення в штаті Орегон?.....	2
4. Що таке «бібліотечні матеріали»?.....	2
5. Що таке «класні бібліотеки» та «шкільні бібліотеки»?	2
6. Чи поширюється закон на бібліотечні фонди державних чартерних шкіл?	3
7. Чи поширюється закон на бібліотечні фонди громадських організацій, які співпрацюють із державними школами?	3
8. За яких умов бібліотечні матеріали можуть бути вилучені в процесі перегляду?	3
9. Що являє собою комітет із питань перегляду та хто може входити до його складу?	3
10. Чи може член шкільної ради подати запит на вилучення бібліотечних матеріалів, якщо він діє не в межах своїх службових повноважень?	3
11. За яких умов можуть бути вилучені бібліотечні матеріали?.....	3
12. Яким чином комітет із питань перегляду може оприлюднити письмове пояснення щодо вилучення бібліотечних матеріалів?	4
13. Чи існують закони, що надають захист, подібний до Розділу 2 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?	4
14. Як діяти, якщо бібліотечні матеріали відбираються, зберігаються або вилучаються на дискримінаційній основі?	4
15. У яких випадках ODE приймає апеляцію до розгляду?	5
16. Як саме потрібно подавати скаргу про дискримінацію, щоб департамент ODE прийняв апеляцію до розгляду?	5
17. Яким буде обсяг розслідування ODE після прийняття апеляції?	5
18. Що буде, якщо ODE встановить, що державна школа порушила закон?.....	5
19. Які дії вживаються, якщо державна школа не виконає розпорядження ODE про усунення порушення?..	6
20. Що передбачає Розділ 6 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?	6
21. Що передбачає Розділ 7 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?	6
22. Що буде, якщо рада школи округу або інша особа порушить Розділ 6 чи 7 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?	7
23. Чи дозволяє закон закупівлю бібліотечних матеріалів, підручників, навчальних або програмних матеріалів для релігійних цілей?	7
24. Яким чином закон забезпечує захист релігії як однієї з ознак захищених категорій населення?	7

1. Що передбачає Розділ 2 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?

Згідно з [Розділом 2 Законопроєкту № 1098 \(2025\), внесеного до Сенату](#), який закріплено в розділі 337.277 Зведення законів штату Орегон зі змінами та доповненнями (Oregon Revised Statute, ORS):

- будь-яка особа, відповідальна за відбір або збереження бібліотечних матеріалів, не може забороняти відбір або збереження бібліотечних матеріалів на тій підставі, що ці матеріали містять погляди, дослідження чи історію особи або групи, яка належить до захищеної категорії населення, або створені нею; і
- будь-яка особа, яка не є відповідальною за відбір бібліотечних матеріалів, не може вилучати матеріали, за винятком випадків, коли це відбувається в межах процедури перегляду (див. пункт 8 цього документа).

2. Хто є особою, відповідальною за відбір або збереження бібліотечних матеріалів?

До осіб, відповідальних за відбір або збереження бібліотечних матеріалів, належить *будь-хто*, у кого є повноваження ухвалювати рішення від імені державної школи щодо того, які бібліотечні матеріали відбирати або зберігати. Це можуть бути ліцензовані вчителі, що мають допуск до роботи з ресурсами бібліотеки, адміністратори, класні керівники та класифікований персонал, відповідальний за класну або шкільну бібліотеку.

3. Які існують захищені категорії населення в штаті Орегон?

Законами штату Орегон визначено десять захищених категорій населення. Належність особи до цих захищених категорій визначається за такими ознаками, як раса, колір шкіри, національне походження, стать, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, наявність інвалідності, релігія, сімейний стан і вік.

4. Що таке «бібліотечні матеріали»?

Бібліотечні матеріали — це художні або нехудожні навчальні чи інші матеріали, що зберігаються в класній або шкільній бібліотеці та доступні в друкованій чи електронній формі. До бібліотечних матеріалів належать матеріали класної та шкільної бібліотек, що зберігаються з метою забезпечення учнів матеріалами для самостійного читання, а також допоміжні матеріали, що зберігаються для доповнення основних навчальних матеріалів. Бібліотечні матеріали *не* є основними навчальними матеріалами, затвердженими радою школи округу, Радою з питань освіти штату (State Board of Education), комітетом або адміністратором, відповідальним за затвердження підручників і навчальних матеріалів. Призначення бібліотечних матеріалів може бути різним: від поглиблення та розширення знань до простої популяризації читання.

5. Що таке «класні бібліотеки» та «шкільні бібліотеки»?

Разом поняття класних і шкільних бібліотек охоплюють *будь-який* спільний простір у державній школі, де бібліотечні матеріали надаються учням для користування, зокрема окремі класні кімнати, спільні зони двох або більше класних кімнат, центральні приміщення та спільні зони, доступні для учнів одного чи кількох навчальних рівнів. Шкільні бібліотеки також містять матеріали, доступ до яких надається в межах програми дистанційної онлайн-освіти.

6. Чи поширюється закон на бібліотечні фонди державних чартерних шкіл?

Так. Закон поширюється на бібліотечні фонди будь-якої державної школи штату Орегон, включно з бібліотечними фондами державних чартерних шкіл.

7. Чи поширюється закон на бібліотечні фонди громадських організацій, які співпрацюють із державними школами?

Ні. Закон поширюється лише на бібліотечні фонди державних шкіл штату Орегон.

8. За яких умов бібліотечні матеріали можуть бути вилучені в процесі перегляду?

Бібліотечні матеріали можуть бути вилучені особою, яка не є відповідальною за їх відбір або збереження, лише за умови дотримання всіх наведених нижче вимог:

- надійшов запит про вилучення матеріалів;
- особа, яка подає запит, є одним із батьків або опікуном учня, що відвідує школу, або працівником школи;
- запит подано офіційно в письмовому вигляді;
- запит розглядається комітетом із питань перегляду державної школи або шкільного округу;
- доступ до матеріалів зберігається протягом усього процесу перегляду;
- підставою для вилучення не є наявність у матеріалах поглядів, дослідження або історії особи чи групи, що належить до захищеної категорії населення, або факт їх створення такою особою чи групою;
- комітет із питань перегляду оприлюднює письмове пояснення причин вилучення.

9. Що являє собою комітет із питань перегляду та хто може входити до його складу?

Комітет із питань перегляду створюється державною школою або шкільним округом із метою ухвалення рішень про те, яких заходів слід ужити в разі оскарження бібліотечних та інших навчальних матеріалів: зберегти відповідні матеріали, обмежити доступ до них або вилучити їх. Державна школа або шкільний округ повинні мати процедуру створення комітету з питань перегляду, однак сама процедура, зокрема визначення складу комітету, залишається на розсуд місцевої шкільної ради або іншого керівного органу державної школи.

10. Чи може член шкільної ради подати запит на вилучення бібліотечних матеріалів, якщо він діє не в межах своїх службових повноважень?

Так. Член шкільної ради, який також є одним із батьків або опікуном учня, що відвідує школу, або працівником школи, може подати запит на вилучення бібліотечних матеріалів, якщо він діє не в межах своїх службових повноважень.

11. За яких умов можуть бути вилучені бібліотечні матеріали?

Бібліотечні матеріали можуть бути вилучені лише після того, як комітет із питань перегляду оприлюднить письмове пояснення причин вилучення. Бібліотечні матеріали мають бути доступними для користування протягом усього процесу перегляду.

12. Яким чином комітет із питань перегляду може оприлюднити письмове пояснення щодо вилучення бібліотечних матеріалів?

Ось деякі приклади оприлюднення письмового пояснення:

- розміщення пояснення в доступному для всіх користувачів розділі вебсайту державної школи або шкільного округу;
- розміщення пояснення у фізичному місці в школі, де зазвичай розміщується інформація, наприклад на дошці оголошень;
- розміщення пояснення на дверях або біля входу шкільної чи класної бібліотеки;
- розсилання листів електронною поштою або інших письмових повідомлень батькам і опікунам учнів, які відвідують школу, а також іншим членам громади.

Оприлюднене письмове повідомлення має бути доступним усіма мовами, якими зазвичай розмовляють у шкільній громаді, а також придатним для осіб з інвалідністю.

13. Чи існують закони, що надають захист, подібний до Розділу 2 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?

Так. Згідно із законом штату Орегон про запобігання дискримінації ([розділом 659.850 ORS](#)), особа, яка належить до захищеної категорії населення, не може піддаватися дискримінації в державній школі. У розумінні цього закону дискримінацією вважається «будь-яка дія, що необґрунтовано розрізняє ставлення» до особи, яка належить до захищеної категорії населення. Заборона або вилучення бібліотечних матеріалів через те, що вони мають вміст, пов'язаний із захищеною категорією населення, або через те, що вони були написані особою, яка належить до захищеної категорії населення, є дією, що необґрунтовано розрізняє ставлення до особи на тій підставі, що вона належить до захищеної категорії населення.

14. Як діяти, якщо бібліотечні матеріали відбираються, зберігаються або вилучаються на дискримінаційній основі?

Згідно з [розділом 581-022-2370 Адміністративного законодавства штату Орегон \(Oregon Administrative Rules, OAR\)](#), особа може подати скаргу до шкільного округу за звичайною процедурою розгляду скарг округу в такому разі:

- особа проживає на території округу;
- особа є одним із батьків або опікуном учня, який відвідує школу в окрузі;
- навіть якщо особа не проживає на території округу та не є одним із батьків або опікуном, вона стверджує, що вона сама або інша особа зазнала дискримінації.

Якщо шкільний округ не усуває порушення, особа може подати апеляцію до Департаменту освіти штату Орегон (Oregon Department of Education, ODE). Державні школи, що не належать до шкільних округів, можуть не мати процедури розгляду скарг. ODE однаково прийматиме апеляції щодо порушень, які відбуваються в таких школах, за певних обставин (див. пункт 15 цього документа).

15. У яких випадках ODE приймає апеляцію до розгляду?

Згідно з [розділом 581-075-0010 OAR](#), ODE прийме апеляцію за однієї з таких трьох обставин:

- державна школа видала заявнику остаточне письмове рішення відповідно до шкільної процедури розгляду скарг;
- державна школа не змогла врегулювати скаргу протягом 90 календарних днів із моменту її отримання, якщо тільки школа й заявник у письмовій формі не домовилися про інший строк врегулювання скарги; або
- державна школа має процедуру розгляду скарг, що складається з кількох етапів, і школа не надала заявнику письмову відповідь протягом 30 календарних днів із моменту подання скарги на будь-якому етапі, якщо тільки школа й заявник у письмовій формі не домовилися про інший строк для цього етапу.

Якщо державна школа не має процедури розгляду скарг, ODE прийме апеляцію за однієї з таких двох обставин:

- державна школа відповіла на скаргу в письмовій формі; або
- державна школа не врегулювала скаргу протягом 90 календарних днів із моменту її отримання, якщо тільки школа та заявник у письмовій формі не домовилися про інший строк врегулювання скарги.

16. Як саме потрібно подавати скаргу про дискримінацію, щоб департамент ODE прийняв апеляцію до розгляду?

Згідно з [розділом 581-075-0001 OAR](#), скарга про дискримінацію може мати форму будь-якого письмового або усного повідомлення про порушення, переданого округу або працівнику округу, навіть якщо скарга подана не відповідно до процедури розгляду скарг округу. Протягом 10 календарних днів із моменту отримання повідомлення округ може надати заявнику вказівку подати це повідомлення за процедурою розгляду скарг округу. Округ зобов'язаний надати заявнику цю вказівку в письмовій формі, використовуючи мову, якій заявник надає перевагу.

17. Яким буде обсяг розслідування ODE після прийняття апеляції?

Розділ 2 Законопроекту № 1098 (2025), внесеного до Сенату, і розділ 659.850 ORS разом уповноважують ODE розслідувати, чи були бібліотечні матеріали заборонені або вилучені через те, що вони мають вміст, пов'язаний із захищеною категорією населення, або через те, що вони були написані особою, яка належить до захищеної категорії населення. Це передбачає розслідування дій особи, відповідальної за відбір або збереження бібліотечних матеріалів, комітету з питань перегляду або будь-якої іншої особи, яка забороняє чи вилучає бібліотечні матеріали з дискримінаційними намірами.

18. Що буде, якщо ODE встановить, що державна школа порушила закон?

Згідно з [розділом 581-075-0024 OAR](#), ODE може зобов'язати державну школу вжити заходів для усунення порушення. Заходи з усунення можуть передбачати: повернення бібліотечних матеріалів до бібліотеки; перегляд політик або правил і внесення змін до них; перегляд і зміну процесів і процедур; участь у визначеному навчанні; отримання іншої технічної допомоги, визначеної департаментом; а також будь-

які інші заходи з усунення, дозволені законами цього штату. Згідно з [розділом 581-075-0030 OAR](#), заходи з усунення повинні бути завершені в строки та в порядку, що визначені ODE.

19. Які дії вживаються, якщо державна школа не виконає розпорядження ODE про усунення порушення?

Згідно з [розділом 581-075-0030 OAR](#), ODE може утримати всі або частину будь-яких виплат із Фонду фінансування шкіл штату (State School Fund), які інакше були б розподілені державній школі.

20. Що передбачає Розділ 6 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?

Згідно з [Розділом 6 Законопроєкту № 1098 \(2025\), внесеного до Сенату, який вносить зміни до розділу 337.260 ORS](#), рада школи округу або комітет чи адміністратор, відповідальний за затвердження основних навчальних матеріалів:

- не може забороняти використання матеріалів на тій підставі, що вони містять погляди, дослідження чи історію особи або групи, яка належить до захищеної категорії населення, або створені такою особою чи групою; і
- не може відмовити в затвердженні використання матеріалів на тій підставі, що вони містять погляди, дослідження чи історію особи або групи, яка належить до захищеної категорії населення, або створені такою особою чи групою.

Основні навчальні матеріали не можуть бути вилучені з використання особою, що не належить до складу ради школи округу, комітетом або адміністратором, відповідальним за затвердження матеріалів, за винятком таких випадків:

- надійшов запит про вилучення матеріалів;
- особа, яка подає запит, є одним із батьків або опікуном учня чи працівником;
- запит подано офіційно в письмовому вигляді;
- запит розглядається комітетом із питань перегляду державної школи або шкільного округу;
- доступ до матеріалів зберігається протягом усього процесу перегляду;
- підставою для вилучення не є наявність у матеріалах поглядів, дослідження або історії особи чи групи, що належить до захищеної категорії населення, або факт їх створення такою особою чи групою;
- комітет із питань перегляду оприлюднює письмове пояснення причин вилучення.

21. Що передбачає Розділ 7 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?

Згідно з [Розділом 7 Законопроєкту № 1098 \(2025\), внесеного до Сенату, який вносить зміни до розділу 336.082\(3\) ORS](#), рада школи округу, адміністратор або будь-яка особа, відповідальна за розробку чи впровадження навчальної програми в державній школі:

- не може забороняти використання програмних матеріалів на тій підставі, що вони містять погляди, дослідження чи історію особи або групи, яка належить до захищеної категорії населення, або створені такою особою чи групою; і

- не може відмовити в затвердженні використання програмних матеріалів на тій підставі, що вони містять погляди, дослідження чи історію особи або групи, яка належить до захищеної категорії населення, або створені такою особою чи групою.

22. Що буде, якщо рада школи округу або інша особа порушить Розділ 6 чи 7 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату?

Ті самі процедури розгляду скарг і апеляцій, що застосовуються до Розділу 2 Законопроєкту № 1098 (2025), внесеного до Сенату, також поширюються на Розділи 6 і 7 (див. пункти 14–16 цього документа). Розслідування ODE полягатиме у визначенні того, чи були основні навчальні матеріали або програмні матеріали заборонені чи вилучені через те, що вони мають вміст, пов'язаний із захищеною категорією населення, або були написані особою, яка належить до захищеної категорії населення.

23. Чи дозволяє закон закупівлю бібліотечних матеріалів, підручників, навчальних або програмних матеріалів для релігійних цілей?

Ні. Розділ 5 Статті I Конституції штату Орегон окремо забороняє використання державних коштів для релігійних цілей. «Жодні кошти не можуть бути вилучені зі Скарбниці на користь будь-якої релігійної [як в оригіналі] або теологічної установи, а також жодні кошти не можуть бути виділені на оплату будь-яких релігійних [як в оригіналі] послуг у жодній із палат Законодавчої асамблеї (Legislative Assembly)».

24. Яким чином закон забезпечує захист релігії як однієї з ознак захищених категорій населення?

Якщо бібліотечні матеріали, підручники, навчальні або програмні матеріали, що мають релігійний вміст, закуповуються, відбираються, зберігаються або використовуються для світських цілей, то такі матеріали не можуть бути заборонені чи вилучені на тій підставі, що вони мають релігійний вміст.